

כ"ט:

עין משפט
נר מצוה

המניח פרק שלישי בבא קמא

מסורת הש"ס

(א) פסחים ו' ע"ג
(ב) וילקח ג' (ג) וילקח ג'
(ד) וילקח ג' (ה) וילקח ג'
(ו) וילקח ג' (ז) וילקח ג'
(ח) וילקח ג' (ט) וילקח ג'
(י) וילקח ג' (יא) וילקח ג'
(יב) וילקח ג' (יג) וילקח ג'
(יד) וילקח ג' (טו) וילקח ג'
(טז) וילקח ג' (יז) וילקח ג'
(יח) וילקח ג' (יט) וילקח ג'
(כ) וילקח ג' (כא) וילקח ג'
(כב) וילקח ג' (כג) וילקח ג'
(כד) וילקח ג' (כה) וילקח ג'
(כו) וילקח ג' (כז) וילקח ג'
(כח) וילקח ג' (כט) וילקח ג'
(ל) וילקח ג' (לא) וילקח ג'
(לב) וילקח ג' (לג) וילקח ג'
(לד) וילקח ג' (לה) וילקח ג'
(לו) וילקח ג' (לז) וילקח ג'
(לח) וילקח ג' (לט) וילקח ג'
(לך) וילקח ג' (לכ) וילקח ג'
(לם) וילקח ג' (לנ) וילקח ג'
(לס) וילקח ג' (לע) וילקח ג'
(לפ) וילקח ג' (לץ) וילקח ג'
(לף) וילקח ג' (לץ) וילקח ג'
(לף) וילקח ג' (לץ) וילקח ג'

הגהות הב"ח

(א) ר"י ד"ה א"ל וכו'
למטה ב' (ב) ד"ה וקח
וכי' ופסקו ליה מעשה
לשון: (ג) ד"ה כשהיה
וכי' פסוק וכו' י"ב פי'
ל"ל הדין י"ב ג'
פסוק ופסקו ליה ל"ל
פסקו מעשה לשון וכו'
פסוק הוא ולא פסק
מעשה ופסק כהנהגה
לשון:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה א"ל וכו'
דאילו הבנה בהפך
ק"ל ע"י מ"ש פ"ד מ"א
דקל"ס ד"ה ממנו:

רבינו חננאל

רבינו חננאל (ההפך)
דומה למוצא בור מנולה
כי רב אשי אמר כגון
שהפכה פחות מן טפחים
פי' כגון שהוציא ראובן
גלל לירושלם הרבים וכו'
ששטן והפכו כפחות מן
ונמצא שלא הגביה ולא
קנה בהגבה ולא קיימי
ברשותו דפחות מן טפוח
לארץ כארץ יבד' והלך
אם נתכוון לזכות בה בור
ההפך חייב ואם לאו
פטור וכו' הוא גזירת פטור
אבל המפקיד נוקו חייב
ודייק מר' אלעזר אמר
חייב ר' יוחנן אמר פטור
איני יוחנן המפניש את
הק"ל ואח' הוכיח והגדר
בקצוים גדר שפול לירושלם
הרבים והיו חייב ואמר
ר' יוחנן לא שנו בחייב
אלא מי שהוציא פסויה
ומיריבים ברה"ד אבל
המצמצם אותן כבולת
פטור ודייק מינה מצמצם
אמאי פטור דהוה ליה
כי בור ברשותו ככלל
שהפריח פסני שעשה
בור ברה"ד חייב שמי
מפקיד נוקו חייב ודיעתי
להאי דיקא ואמרי' מאי
טעמא מצמצם פטור לא
פסני שהוציא בור ברשותו
אלא פסני שאין דרך בני
אדם להתחבך כבתי' בני
ואקשי' והאמר ר' יוחנן
הלכה כסתם משנה ותנן
החופר בור ברה"ד ופול
שמה שור או חמור וזמ
חייב והא בור ברה"ד
נוקו מוסקין הוא ואמר
ר' יוחנן חייב ואסקי'
לעולם הוא דאמר מפקיד
נוקו חייב והלכה כסתם
דקיייל כותיה ור' אלעזר
סבר פטור והאי דאמר
ב' דברים אין ברשותו

לא תימא מפני ר"מ היא. גבי שני קדריס קאי לקמן כהאי פרקין
(דף טז.) אלא הא קמ"ל. ר' יוחנן: דמפקיד נוקו דכפ"ל. דתחלתו
אונס הוא דפטורי רבנן אבל מפקיד נוקו דעלמא כגון שהשליכו
מדתע וכוון בור ברשות הרבים מחייבי ודיק' לאחר נפילה מחלוקת
כלומר האי מחלוקת דפליגי ר"מ
ורבנן דהפקיד נוקו לאחר נפילה
הוא שמחילתו ע"י נפילה אבל ע"י
השלכה לא פליגי ולא מדוק מרבי
יוחנן דנשעת נפילה לא פליגי: א"כ
דר"מ כ"ע לא פליגי. דהשתא דהפקיד
נוקו חייב ע"י אונס מתחילה מחייבי
כ"ש הפקר שמחילתו כר"מ: בור
ברה"ד. אלמא סבירא ליה לר"א
דחובא דבור ברה"ד היא: מש
שטות ולמעלה. אין ממנן ברשותו
דלע"ג. דליתיה אסור בהנאה
ועשאו הכבוד כאלו הוא ברשותו
לעבור עליו כגל יראה וכל ימאל:
ההוסף א"ש בגלל. זבל המוספק
ברה"ד והפכו ממקום למקום: חייב
בנוקו. דקיימי בהגנה ומומנו
הוא: שפסקו לזכותו. כו. כשהגביה
וחייב משום ממונו דלאחר שקנייה
לע"פ שהיטו שם לא הפקידו אלא
נמכוין לטעמו משם לאחר זמן: אבל
לא נפקוין לזכותו (כ). לכשהגביה:
פטור. ולע"ג דכרה בור ברה"ד
כשהפכו ונתקל האדם במקום שזרקו
שם ואם היה נתקמו הרשאות לא נתקל
בו זה. אלמא לר"א בור ברה"ד פטור
והוא הדיון למפקיד נוקו דהא מאן
דמחייב מצור ברה"ד יליף לה שלא
היתה של מעולם: שפסויה למקומה.
דלא כרה בור והוי כמו שלא נע
כה מעולם דלאו כורה בור הוא:
וחזר וגילהו. דפטור: וקמה ליה
ברשותיה. ומחייב. והאי נמי כשהגביה
אסתלקו (ו) מעשה ראשון ונסתם הכור
וכשחזר והשליכו היה ליה כורה:
אלא אמר רב אשי. הא דמקי רבי
אלעזר למתמיך הכא לא נתכוין
לזכות בה פטור: כשהפכה לפחות
מנ'. דמתחילה לא הגביה שלשה
הלך לא הגביה הכור דכבור פחות
דמי ולא נסתם הכור מעולם ופחו
דלא נתכוין לקומה לזכות לחיוביה
משום ממונו משום כורה (ו) בור נמי
לא מחייביה ומיהו היכא דנתכוין לזכות
מחייב משום ממונו דליתא למ"ד
(ה) חכמה דהפקיד קני כלא הגביה
בפרק הניח והעלייה (ב"ב דף קס"א):
ולע"ג דלא נתכוין. הוילי וסביבא
ליה דמפקיד נוקו חייב: והלשון א"כ
סקוין וא"ש הוכיח. ברה"ד: והגדר
גדרו נקוליס. עשה גדר של קוליס
דקמא גדר של אגנים הוא דמני
וגדר אגניו נהרסא (משל כד): וגדר.
אגנים שפול לרה"ד כו': לא שנו.
דגודר נקוליס חייב: אלא כמפרשי.
רש"י קולומיה ברה"ד דה"ל בור
ברה"ד: אבל לממנן. למוך שלו דה"ל
בור ברשותו ולע"ג דהפקיד רשמו
שהקפכו לרה"ד פטור: להפחך
כפסלים. וזה שנמתק והזקק משונה
הוא. ומפריח היינו טעמא דמחייב שהרי
ממונו הוא ולא הפקידו והפריחן
מסוס

ורבי יוחנן אמר לאחר נפילה מחלוקת אבל
בשעת נפילה מאי דברי הכל פטור והא
מדקאמר רבי יוחנן לקמן לא תימא מתניתין
ר"מ היא דאמר נתקל פושע הוא מכלל דרבי
מאיר מחייב אלא מאי דברי הכל חייב והא
מדקאמר ר' יוחנן לקמן לא תימא מתניתין
ר"מ היא דאמר נתקל פושע הוא מכלל
דפטרי רבנן אלא הא קמ"ל *דמפקיד נוקו
דהכא הוא דפטרי רבנן דאונס הוא אבל
מפקיד נוקו דעלמא מחייבי איחמר מפקיד
נוקו רבי יוחנן ור"א חד אמר דחייב וחד
אמר פטור לימא מאן דמחייב כר"מ ומאן
דפטור כרבנן א"כ ר"מ כ"ע לא פליגי כי
פליגי א"כ רבנן מאן דפטור כרבנן ומאן
דמחייב אמר לך אנא דאמרי דא"ל לרבנן עד
כאן אפטרי רבנן אלא כמפקיד נוקו דהכא
משום דאונס הוא אבל מפקיד נוקו דעלמא
מחייבי תסתיים דר"א הוא דאמר חייב דאמר
רבי אלעזר משום רבי ישמעאל שני דברים
אינן ברשותו של אדם ועשאן הכתוב כאילו
הן ברשותו ואלו הן יבור ברשות הרבים
יוחמי משש [שעות] ולמעלה תסתיים ומי
אמר רבי אלעזר הכי הוא אמר רבי אלעזר
איכא דתנן דההופך את הגלל ברה"ד והזקק
בהן אחר חייב בנזקו ואמר ר"א לא שנו
אלא שנתכוין לזכות בהן אבל לא נתכוין
לזכות בהן פטור אלמא מפקיד נוקו פטור
אמר רב אריא בר אבהו למה למה
הדרב דומה למוצא בור מגולה וכסהו וחזר
וגילהו א"ל מ' דור וזמרא בריה דרב מרי לרבינא
מי דמי התם ל"א אסתלק להו מעשה
ראשון הכא אסתלק להו מעשה ראשון הא
לא דמי אלא למוצא בור מגולה וטממה
וחזר וחפרה דאסתלקו להו מעשה ראשון
וקיימא לה ברשותו אלא אמר רב אשי
כשהפכה לפחות משלשה ומאי דוחקיה
דר"א לאוקמיה כגון שהפכה לפחות מג'
ומעמא דכי נתכוין לזכות בה הוא אין מתכוין
לזכות בה לא לוקמה למעלה מג' ואע"ג
דלא נתכוין לזכות בה חייב אמר רבא מתני'
קשיתיה מאי אריא הפך לחני הגביה אלא
ש"מ כל הפך למטה משלשה הוא ומדרבי
אלעזר אמר חייב ר' יוחנן אמר פטור וכו'
א"ר יוחנן הכי והתנן המצניע את הקוץ ואת הוכיח והגדר גדרו
בקצוים וגדר שנפל לרשות הרבים והזקק בהן אחר חייב בנזקו ואמר רבי
יוחנן לא שנו אלא במפריח אבל במצמצם פטור מצמצם מאי טעמא פטור
לאו משום דהויא ליה בור ברשותו מכלל דחובא דבור ברשות הרבים
הוא אלמא מפקיד נוקו חייב לא לעולם א"כ ר"מ כ"ע לא פליגי ר"מ ר"מ
מ"ט פטור משום דאתמר עלה אמר רב אחא בריה דרב איקא לפי שאין דרכן
של בני אדם להתחבך כבתי' בני אדם ור"מ כ"ע לא פליגי ר"מ ר"מ
כסתם משנה ותנן דההופך בור ברה"ד ונפל לחיבו שור או חמור ומת חייב אלא
לעולם רבי יוחנן אמר חייב ומדרבי יוחנן אמר חייב ר"א אמר פטור והאמר ר"א
למקום מהלך בני אדם: ומי אמר רבי יוחנן הכי. דמפקיד נוקו פטור: בור ברה"ד. אלמא

ורבי יוחנן אמר לאחר נפילה מחלוקת אבל
ד"ה פטור כו'. הו"מ למפך מצניעה נוספה כיון דנשעת
נפילה פטור משום דלגט א"כ לאחר נפילה מחייב ר"מ ר"מ
על גב דהוה לאחר נפילה אונס ור"א הכי קמי ומודה ר"מ מעלה
קנקניס כו' אמאי פטור והא ר"מ
לאחר נפילה אונס נמי מחייב וליכא
למימר דליירי נשעת נפילה דא"כ
מה לו להזכיר קנקניס לא הוה ליה
למימר טפי אלא ומודה ר"מ נשעת
נפילה דפטור משום דלגט הוא:
כי פליגי א"כ ר"מ ר"מ ר"מ ר"מ
למימר איכא דפליגי א"כ ר"מ
ד"מ ומימר דפטור אמר לך דע"כ
לא מחייב ר"מ אלא משום דפושע
הוא וכי פליגי ר' יוחנן ור' אלעזר
דמפקיד נוקו דאונס דקיס ליה
דמפקיד נוקו דפושע פליגי:
תסתיים דר' אלעזר הוא דאמר
חייב. דמפקיד נוקו
קיימא הכי והא דלא פריך מההיא
דרכי אלעזר דלע"פ משום דלון
להויח ממילמיה דר"א למדיה דפטרי
רבנן דמפקיד נוקו אפילו לאחר
נפילה פושע א"כ לא מנח דפליגי
אדרבי יוחנן דפ"ל ומיהו מר' יוחנן
קשה אמאי לא פריך מההיא דלע"ל
דלית ליה מפקיד נוקו דעלמא חייב
לרבנן וי"ל משום דלא מפרשא
בהיא אלא ממך קשיא דרבי יוחנן
אדרבי יוחנן להכי שניק לה ומימי
מלמא דמפרשא טפי בהיא:

אלא אמר רב אשי כשהפכה
בפחות מג', מתקן אין
לקדק דלא נע"י הגביה ג' טפחים
דכי מתכוין קני כשהגביה פחות מג'
דשמי הכא משום * דלפילו (ה) חכמה
דהפקיד קני א"ע משום דהוי האי גלל
ככלו וקני ליה כלו א"כ כשהגביה
נידו דמין שהוה כידו קני כפחות
מג' וכן איהא ברש אלו נעומו
(מכות דף טז.) והא דאמר כפרק
תלן (עירובין דף עט: ופס"ד) גבי
חנית של שמי מנזאות נרץ שיגביה
טעם שמי עשוי מנזאות דרבנן
מדע דהתם לא להשמיעו דין הגביה
ככל מקום קאמי':
אלא ר' יוחנן דאמר חייב מ"מ
אלעזרין לפרש לפי שאין
דרכן של בני אדם להפחך כבתי'
לפרש מתמיך אפילו כמאן דמחייב
בור ברשותו ושמה רבי יוחנן צבור
כרשותיה נמי מחייב דליכא דסבר
הכי בפרק הפרה (לקמן דף ג.)

בבא ב' מ"י פ"ד מ"א
טקן ממון הלכה ז'
ממון פסוקי חייב חייב
ממון חייב פסוקי ד'
כד ג' מ"י ט' ט' ט' ט' ט'
י' ט' ט' ט' ט' ט'
ח"מ טקן מן פסוקי:
כד ד' מ"י ט' ט' ט' ט' ט'
ממון וממון הלכה ט'
ממון לזון ט' ט' ט' ט' ט'
ממון ממון פסוקי ט'
כד ה' מ"י ט' ט' ט' ט' ט'
טקן ממון הלכה ו'
ועין כשהגביה וכו' חייב
טקן פסוקי חייב חייב חייב
מ' טקן ט':

וענין הכתוב כאילו
הן ברשותו. להחייב
עליהן. (פסחים ו' ע"ג)
בפחות הרבים. כסתם
ממון נוקו ולן הטר על
אלא על הפקר שהרי
בשעת הרבים הוא, וקף
על פי שכתוב אין רשות
הרבים קיימה לו (טו).
הלכה כסתם משנה.
דכי הוא סדר המעשה
ובשלה דכתיב חסד ורחם
נעומו שאין פסוק אלא
הכרי ט' אחריו ע"פ
על שלא יכא שטרי חיי
יחד ונחיל לזלי נטו פני
המחויב ישנו כממון
(ב"ב ג').

רבינו חננאל
לגמל כשהפכה וזמרא
אני לא פושע ולא
אמר ר' יוחנן אמר
לאחר נפילה מחלוקת כו'
דבריהן פסוקין הן. ואסקי'
אלא הא קמ"ל מפקיד
נוקו דהכא פטור רבנן
משום דהוא אונס אבל
מפקיד נוקו דעלמא חייב
מחייב. איחמר מפקיד
נוקו ר' יוחנן ור' אלעזר
חד אמר חייב וחד אמר
פטור תסתיים דר' אלעזר
ואמר חייב דאמר ר' יוחנן
אלעזר משום ר' ישמעאל
שני דברים אינן ברשותו
של אדם ועשאן הכתוב
כאילו הן ברשותו ואלו הן
בור ברשות הרבים והזקק
בהן אחר חייב ולמעלה
מג' דמי התם ל"א אסתלק
להו מעשה ראשון הכא
אסתלק להו מעשה ראשון
הא לא דמי אלא למוצא בור
מגולה וטממה וחזר וחפרה
דאסתלקו להו מעשה ראשון
וקיימא לה ברשותו אלא
כשהפכה לפחות משלשה
ומאי דוחקיה דר"א לאוקמיה
כגון שהפכה לפחות מג'
ומעמא דכי נתכוין לזכות
בה הוא אין מתכוין לזכות
בה לא לוקמה למעלה מג'
ואע"ג דלא נתכוין לזכות
בה חייב אמר רבא מתני'
קשיתיה מאי אריא הפך לחני
הגביה אלא ש"מ כל הפך
למטה משלשה הוא ומדרבי
אלעזר אמר חייב ר' יוחנן
אמר פטור וכו' א"ר יוחנן
הכי והתנן המצניע את הקוץ
ואת הוכיח והגדר גדרו בקצוים
וגדר שנפל לרשות הרבים
והזקק בהן אחר חייב בנזקו
ואמר רבי יוחנן לא שנו אלא
במפריח אבל במצמצם פטור
מצמצם מאי טעמא פטור לאו
משום דהויא ליה בור ברשותו
מכלל דחובא דבור ברשות
הרבים הוא אלמא מפקיד
נוקו חייב לא לעולם א"כ ר"מ
כ"ע לא פליגי ר"מ ר"מ מ"ט
פטור משום דאתמר עלה אמר
רב אחא בריה דרב איקא לפי
שאין דרכן של בני אדם
להתחבך כבתי' בני אדם ור"מ
כ"ע לא פליגי ר"מ ר"מ כסתם
משנה ותנן דההופך בור ברה"ד
והנפל לחיבו שור או חמור ומת
חייב אלא לעולם רבי יוחנן
אמר חייב ומדרבי יוחנן אמר
חייב ר"א אמר פטור והאמר ר"א
למקום מהלך בני אדם: ומי
אמר רבי יוחנן הכי. דמפקיד
נוקו פטור: בור ברה"ד. אלמא